

Аналіз вітчизняного досвіду підготовки фахівців з вищою освітою для забезпечення економічної безпеки підприємств: досягнення та перспективи розвитку

Пригунов П.Я., канд. псих. наук, Харківська національна академія міського господарства, Карпова К.В., здоб., Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

В умовах розвитку процесів глобалізації, недобросовісної конкуренції, в першу чергу з боку транснаціональних компаній, соціально-політичної нестабільності в Україні, необхідності подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи, які безпосередньо впливають на стан нашого суспільства, набувають актуальності питання не тільки професійного забезпечення безпеки на макрорівні, тобто безпеки держави, а й утворення багаторівневої системи безпеки. Така система повинна забезпечувати безпеку особи, як громадянина, безпеку вітчизняних суб'єктів господарської діяльності, як основних наповнювачів бюджету і які забезпечують робочими місцями громадян, міську та регіональну соціально-економічну безпеку тощо. Для того щоб така система була розроблена необхідно відповісти на запитання, хто і яким чином буде забезпечувати безпеку і особливо це стосується мікрорівня? Тобто, паралельно необхідно утворення системи підготовки фахівців в галузі безпеки та формувати її наукове забезпечення.

Проблеми організації підготовки фахівців з безпеки присвячені наукові роботи багатьох авторів фахівців – вчених з різних наукових галузей та практиків. Окремі праці українських економістів – фахівців з економічної безпеки присвячені проблемам визначенню специфіки діяльності підрозділів безпеки у системі економічної безпеки підприємств та науково і навчального забезпечення.

Разом з тим, наукових досліджень, щодо організації системи підготовки вітчизняних фахівців з безпеки відповідно організаційно-штатного розкладу, формуванню її наукового забезпечення ще не проводилось.

В сучасних умовах розв'язання проблеми кадрового забезпечення безпеки підприємств безпосередньо пов'язана з формуванням вітчизняної системи підготовки фахівців з вищою освітою в галузі безпеки. Як свідчить закордонний досвід система підготовки фахівців з вищою освітою в галузі безпеки складається з двох складових.

Перша підготовка фахівців в сфері фізичної безпеки (охоронної діяльності та розшуку). До цієї системи входять освітні програми підготовки фахівців з спеціальностей:

- «Securitymanagement» (освітньо-кваліфікаційні рівні: (бакалавр, магістр),
- «PrivateDetective» - «Приватний детектив» (освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр, магістр).

Особливостями її є те, що освітня система підготовки фахівців в галузі безпеки орієнтована на виконання охоронних функцій, а безпека є засобом забезпечення охорони.

Другий напрям підготовка фахівців за спеціальностями:

- «Risk management»- (рівень бакалавр, магістр);
- «Crisismanagement» - (рівень магістр).

Ці програми направлені на підготовку фахівців, які повинні забезпечувати стійке існування суб'єктів господарської діяльності або регіонів (штатів) та сприяти їх розвитку.

Особливостями цих освітніх програм є те, що підготовка фахівців з безпеки з одного боку звужена, а з іншого існує їх багаторівневність.

Підготовка фахівців з безпеки у розвинутих країнах світу здійснюється за аналогом окремих наших спеціальностей, які відносяться до специфічних категорій. Тобто, забезпечувати безпеку можуть фахівці які мають різну базову освіту на рівні «бакалавра» (юридичну, економічну, психологічну тощо). Це не стосується тільки забезпечення інформаційної безпеки – окремий напрям підготовки.

В Україні протягом її незалежності зроблені цілеспрямовані кроки для розбудови системи освіти в галузі безпеки та її наукового і організаційно-штатного забезпечення.

Слід відзначити українських вчених, які протягом двадцяти років розробляли освітянську систему підготовки фахівців з безпеки, поєднуючи вимоги до її забезпечення як на макрорівні так і мікрорівні. Це В.В.Крутов, А.І.Марущак, В.А.Ліпкан, Л.В.Гнилицька, С.В.Мельник, В.І.Франчук та багато інших.

Згідно діючого класифікатора професій ДК003:2010 та змін і доповнень №1 від 16.08.2012р. в державі існує низка посад для фахівців в галузі безпеки, для заняття яких потрібна відповідна вища освіта

Для зайняття посад на рівні керівників. потрібна відповідна повна вища освіта (освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст», «магістр»), стаж роботи на посадах та обов'язкове проходження курсів підвищення кваліфікації.

Для заняття посад на рівні професіоналів потрібна відповідна освіта на рівні «спеціаліст», «магістр» з отриманням кваліфікації, яка надає право займати такі посади.

Для заняття посад на рівні фахівців потрібна освіта на рівні «бакалавр», а в окремих випадках і «спеціаліст» з відповідною кваліфікацією або (спеціалізацією).

За ініціативою Українського союзу промисловців та підприємців за підтримкою Міністерства соціальної політики України у жовтні 2011р. був розроблений та затверджений Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників «Безпека господарської діяльності підприємства, установи, організації» - Випуск №99, тобто, розроблені та затверджені на державному рівні кваліфікаційні характеристики фахівців з безпеки.

Ми можемо констатувати, що на державному рівні щодо організаційно-штатного забезпечення утворені всі умови для професійної діяльності фахівців з безпеки.

Для цільових досліджень проблем безпеки повинен використовуватись комплекс методів досліджень, тоді ми отримаємо науковців з безпеки. Також

повинен бути єдиний центр з координації та обліку таких досліджень. Тим паче, що у ДК 003: 2010 є посади за №2414.1. «Науковий співробітник та науковий співробітник – консультант з питань фінансово-економічної безпеки».